

Între remarcabilele acțiuni ale Muzeului Etnografic al Transilvaniei din Cluj-Napoca, expoziția „Arta tradițională săsească din Transilvania” s-a înscris ca un eveniment deosebit, prin finalitatea pe care și-a propus-o, prin mesajul cultural al unei comunități etnice din țara noastră, prin valoarea artistică a exponatelor.

Expoziția a fost închinată, alături de alte momente festive, aniversării a 70 de ani de cercetare în această prestigioasă instituție, ca primul muzeu etnografic din țară creat după Marea Unire. Muzeul clujean înseamnă o reflectare a unității de cultură și civilizație românească în spațiul carpatic și, deopotrivă, relevarea aportului minorităților naționale la cultura și arta acestor ținuturi. De altfel, întreaga activitate a Muzeului Etnografic al Transilvaniei, în cei 70 de ani de existență a fost polarizată de ideea respectării și a continuării statutului-program, lansat de fondatorii instituției — Emil Racoviță, Sextil Pușcariu, Emil Panaitescu, George Vâlsan, Romulus Vuia — care preconiza: cercetarea poporului român, în special a zonelor din Transilvania, Banat, Crișana, Maramureș; cercetarea minorităților naționale; a popoarelor înrudite și a popoarelor vecine, cu studierea analogiilor și deosebirilor specifice. Numeroasele lucrări elaborate de către cercetătorii muzeului și extraordinarul patrimoniu pe care îl deține această veritabilă trezorerie națională dovedesc cu prisosință că dezideratele fondatorilor au fost îndeplinite.

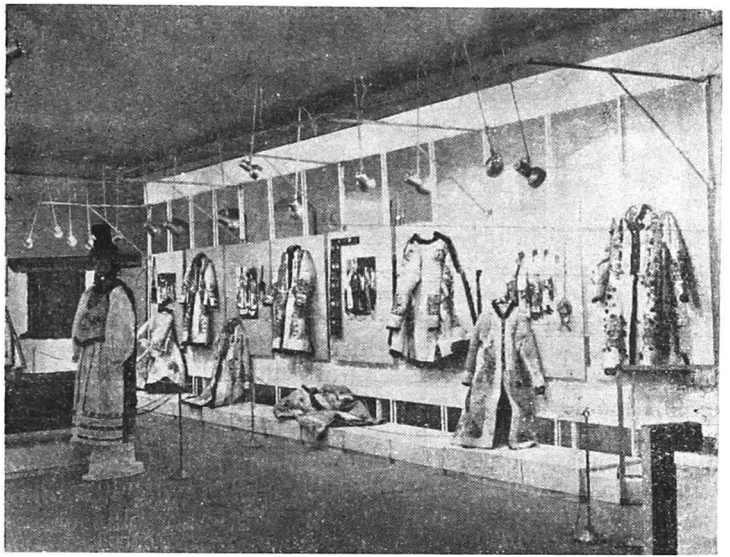
Expoziția de artă săsească, cuprinzând, cu prioritate, colecția de cojoace și pieptare tradiționale provenind din centrele meșteșugărești ale comunităților săsești din jurul Bistriței și din zona Sibului, a surprins, contextual, și alte domenii ale artei locale: mobilier pictat,

ceramică din centrele Saschiz și Chirpăr, port popular săsesc, podoabe etc.

Fotografiile care au însoțit piesele tridimensionale, relevând scene de viață rurală din alt veac, grupuri de oameni, interioare de locuință și de cult, portrete de tineri în costume nunțiale, ori de vârstnici, cu fețele brăzdate de ani (toate provenind din valoroasa fototecă a muzeului), constituie documente veridice ce au sporit atmosfera de autenticitate și originalitate a expoziției.

Etalarea colecției de cojoace în cadrul demersului expozițional s-a făcut după mărcile distinctive care constituiau un adevărat cod în lumea satului tradițional: funcționalitatea lor ca veșmânt (pieptarul scurt pentru sezonul cald și cojocul lung pentru sezonul hibernal); rolul cojoacelor ca piese estetice ale portului tradițional (prin bogăția tehnicilor decorative — ștanțarea, decupajul, montura, broderia, prin exuberanța motivelor florale, policrome); semantica incifrată în aceste piese, „graiul semnelor”, al datărilor și al monogramelor brodate. În același timp, conotațiile acestor piese erau cele de marcă ceremonială, rituală, etnică, zonală, socială și economică. În croiul pieselor, în amplasarea decorului („cununa” pe piept, „bordura” la poale sau la mâneci), în cromatică și bogăția decorului se resimt certe elemente de conviețuire și influențe interetnice, româno-germane.

Piesele de podoabă, adiacente costumului tradițional săsesc — pungile de piele brodate și datate, cingătorile pentru „confirmare” din portul adolescenților, sau cele cu reliefuri metalice, montate în argint, pentru femeile tinere, ca și paftalele medalion — reprezintă bogata colecție a podoabelor din patrimoniul muzeului clujean cu valoare artistică și rituală.

Imagine din expoziția „Arta tradițională săsească din Transilvania”

deosebită, în tradiția habitatului german din Transilvania.

Un interes aparte au stârnit rarisimele obiecte ce compun inventarul specific unui atelier de cojocărit din secolul trecut cu ustensilele pentru răzuitul și tăbăcitul pieilor, cu foarfecele și cuțitele de decupat, cu tipare pentru croi, cu ace „în trei mușchii,” pentru brodat, cu tiparele pentru ștanțat confecționate din lemn, cu numeroasele decupaje și tipare din hârtie și piele pentru aplicațiile din piele colorată etc. Un exponat deosebit, ce a atras atenția vizitatorilor dar mai ales pe aceea a specialiștilor l-a constituit „Registrul de croiuri și modele”, datând din anul 1863, redând atmosfera laborioasă și obiceiurile veacului anterior.

Expoziția de artă populară săsească a avut și o finalitate de suflet, fiind un omagiu atâtor cercetători care au trudit în Muzeul Etnografic al Transilvaniei, iar rememorarea noastră culturală s-a oprit, de data aceasta, la personalitatea cercetătoarei Luise Treibre Netoliczka, care a lucrat, a scris și a adunat inestima-

bile colecții de artă săsească în acest muzeu, lăsând prin studiile sale și în imaginile fotografice surprinse pe teren, autentice documente despre oameni și fapte. Un gând de prețuire merită și memoria cercetătoarei Roswith Capesius, dispărută din rândul confracților cercetători de un deceniu. Ea a cunoscut foarte bine patrimoniul muzeului din Cluj-Napoca, l-a valorizat și l-a valorificat în lucrări de specialitate, rămase ca bibliografie de referință în literatura etnologică europeană.

Expoziția „Arta tradițională săsească din Transilvania” s-a bucurat de aprecierea publicului din țară, dar și de aceea a numeroși diplomați și specialiști din Italia, Germania, Belgia, care au propus itinerarea ei dincolo de fruntariile patriei. Un prim popas s-a propus a fi făcut la Gundelsheim, în *Siebenbürgisches Museum*, care a adresat invitația de a face cunoscut un gen de artă născut și perpetuat în Carpați, în condițiile unei pașnice conviețuiri interetnice.